

Про роботу центрів надання адміністративних послуг з обслуговування громадян і суб'єктів господарювання області

У вересні 2012 року був прийнятий Закон України “Про адміністративні послуги”, відповідно до якого при міських радах (їх виконкомах) і райдержадміністраціях були створені центри надання адміністративних послуг, в яких надаються адміністративні послуги населенню через адміністраторів шляхом їх взаємодії із суб'єктами надання адміністративних послуг.

Адміністративна послуга – це результат здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг за заявою фізичної або юридичної особи, спрямований на набуття, зміну чи припинення прав та/або обов'язків такої особи відповідно до закону.

Суб'єкт надання адміністративної послуги – орган виконавчої влади, інший державний орган, органи місцевого самоврядування, їх посадові особи, уповноважені відповідно до закону надавати адміністративні послуги.

Наразі в Дніпропетровській області створено 35 центрів надання адміністративних послуг (далі – ЦНАП), які функціонують у м. Дніпропетровську, як обласному центрі, 12 містах обласного підпорядкування, 22 районах регіону.

Сутність роботи ЦНАП полягає в тому, що, звернувшись до адміністратора центру, суб'єкт звернення (громадянин або підприємець) може отримати вичерпну інформацію або консультацію щодо вимог та порядку надання тієї чи іншої послуги, здати пакет документів, необхідний для отримання послуги, і в подальшому – отримати оформлений результат запитуваної адміністративної послуги або відмову в її наданні.

Концепція роботи ЦНАП передбачає, що адміністратор – посадова особа органу, що утворив ЦНАП (міської ради або райдержадміністрації), виступає в якості державного “посередника”, який унеможливує прямий контакт заявника із суб'єктом надання адміністративної послуги і, таким чином, виключається корупційна складова, спрощуються доступ та умови отримання послуг органів державної влади, значно скорочуються строки оформлення таких послуг.

У травні 2014 року було прийнято розпорядження Кабінету Міністрів України № 523-р “Деякі питання надання адміністративних послуг органів виконавчої влади через центри надання адміністративних послуг”, яким затверджено 53 види послуг, що мають надаватися виключно через ЦНАП, а не за місцезнаходженням суб'єктів надання адміністративних послуг – відповідних органів державної влади.

Це послуги у сфері державної реєстрації юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців, речових прав на нерухоме майно, земельних відносин, міграції, з питань будівництва та промислового надзору.

Так, з грудня 2014 року в усіх 35 ЦНАП області забезпечено присутність державних кадастрових реєстраторів, які з січня 2015 року приймають документи від адміністраторів ЦНАП для оформлення адміністративних послуг у сфері земельних відносин, зокрема щодо внесення та отримання відомостей з Державного земельного кадастру, а також здійснюють консультування заявників з цих питань. Досвід декількох місяців роботи ЦНАП області показує, що більшість тих послуг, які надавалися в минулі роки протягом півроку або навіть року на базі територіальних підрозділів Держземагенства, наразі надаються в ЦНАП у присутності заявника.

З метою належного інформування громадськості щодо порядку отримання послуг у сфері земельних відносин у секторах інформування кожного із

35 ЦНАП розміщено “дорожню карту”, де схематично, “покроково”, прописана вся процедура щодо отримання суб’єктами звернень послуг із земельних питань, починаючи з найменування видів послуг, що надаються через ЦНАП, переліку документів, необхідних для оформлення послуг, визначення етапів опрацювання пакету документів, закінчуючи графіком роботи кожного із ЦНАП, зазначенням ПБ адміністраторів та державних кадастрових реєстраторів, а також строків оформлення тієї чи іншої адміністративної послуги у сфері земельних відносин.

Крім того, у 16 ЦНАП області можна отримати адміністративні послуги по лінії Міграційної служби, зокрема одержати паспорт громадянина України, провести всі необхідні дії, пов’язані з його обміном, вклеюванням фото, а також зареєструвати місце проживання/перебування особи або зняти таку реєстрацію.

На сьогодні зазначені послуги доступні у ЦНАП 5 міст (Вільногірськ, Кривий Ріг, Нікополь, Павлоград, Синельниково) та 11 районів (Апостолівський, Васильківський, Криворізький, Нікопольський, Павлоградський, Петриківський, Покровський, Синельниківський, Томаківський, Царичанський, Широківський).

Крім того, в ЦНАП надаються адміністративні послуги структурних підрозділів виконавчих органів міських рад і райдержадміністрацій.

Потрібно лише звернутися до адміністратора ЦНАП та надати необхідний пакет документів.

У кожному із ЦНАП належним чином оформлені сектори інформування, де розміщені інформаційні стенди, у разі можливості – інформаційні термінали, які містять актуальну, вичерпну інформацію, необхідну для одержання адміністративних послуг, яка є доступною для кожного відвідувача.

Важливо, що відповідно до закону час прийому суб’єктів звернення у ЦНАП становить не менше шести днів на тиждень та семи годин на день і є загальним (єдиним) для всіх адміністративних послуг, які надаються через такі центри. До того ж, прийом заявників здійснюється без перерви на обід та не менше двох днів на тиждень до двадцятої години.

Проведення зовнішнього незалежного оцінювання у 2015 році

Реєстрація для участі у пробному зовнішньому незалежному оцінюванні (далі – ЗНО) на сайті Дніпропетровського регіонального центру оцінювання якості освіти (далі – Дніпропетровського РЦОЯО) тривала з 01 листопада по 15 грудня 2014 року.

21 березня та 28 березня 2015 року на пунктах тестування проводитиметься пробне зовнішнє незалежне оцінювання навчальних досягнень осіб, які виявили бажання вступати до вищих навчальних закладів у 2015 році.

21 березня 2015 року тестування проводитиметься з предмету українська мова і література (базовий /поглиблений рівень).

28 березня 2015 року тестування проводитимуться з предметів: математика (базовий /поглиблений рівень), фізика, хімія, біологія, географія, російська, англійська, німецька, французька, іспанська мови, історія України.

На пробне тестування у 2015 зареєстровано – 12 131 особа.

Запрошення –перепустки для участі у пробному ЗНО розміщені в Особистих кабінетах учасників 02 березня 2015 року.

У 2015 році ЗНО буде проведено з 12 предметів: українська мова і література, історія України, математика, біологія, географія, фізика, хімія, а також з іноземних мов: англійська, німецька, французька, іспанська мови та російська мова.

Кожен учасник має право скласти тести не більше як із чотирьох навчальних предметів.

Результати ЗНО з української мови зараховуються як результати державної підсумкової атестації за курс повної загальної середньої освіти для всіх випускників старшої школи загальноосвітніх навчальних закладів 2015 року.

Реєстрація на основну сесію ЗНО 2015, на сайті Дніпропетровського РЦОЯО тривала з 05 січня 2015 року по 20 лютого 2015 року.

Для осіб, які проживають або проживали на окупованій території (Автономна Республіка Крим та місто Севастополь) і територіях, де здійснюється антитерористична операція, термін реєстрації для участі в зовнішньому незалежному оцінюванні ПРОДОВЖЕНО до 20 квітня 2015 року.

Особи, які зареєструються з 21 лютого до **20 квітня**, братимуть участь у зовнішньому незалежному оцінюванні з української мови і літератури під час додаткової сесії (09 червня 2015 року), з інших предметів – під час основної сесії.

Для осіб із указаних територій, які через поважні причини не зможуть взяти участь у додатковій сесії з української мови і літератури 09 червня 2015 року, повторну додаткову сесію з цього предмета буде проведено 27 червня 2015 року.

До всесвітнього дня боротьби із туберкульозом

В Дніпропетровській області за останні роки намітилась стійка тенденція щодо зниження основних показників розповсюдження туберкульозу, а саме захворюваності та смертності.

Так, за 2014 рік зареєстровано 2600 вперше діагностованих випадків захворювання, що на 13,2 % менше ніж в минулому році (3006 випадків). Продовжує знижуватись показник смертності від туберкульозу.

Основний індикаторний показник роботи системи охорони здоров'я, а саме якості надання медичної допомоги та високої ефективності лікування – показник смертності від туберкульозу, який знизився за рік на 13,2% (тенденція до такого значного зниження спостерігається впродовж останніх двох років, в цілому за 2012 - 2014 роки зниження на 23,0%) та за 2014 рік смертність від туберкульозу знизилась на 13,3% (з 19,5 в 2013 році, до 16,9 в 2014 році).

Дніпропетровська область на сьогоднішній день один із перших регіонів, який впровадив на високому рівні електронний реєстр хворих на туберкульоз, що дозволити вдосконалити систему реєстрації хворих на туберкульоз, забезпечити своєчасність встановлення діагнозу та призначення лікування. До того ж всі дані, що вносяться в електронний реєстр постійно відстежуються на рівні Міністерства охорони здоров'я Україні та своєчасно коригуються. Станом на сьогодні в реєстр внесено 100% інформації про хворих на туберкульоз, що перебувають на обліку в обласних ЛПЗ та хворих, що тимчасово переміщені з південних та східних регіонів України.

В області впроваджується амбулаторна модель надання медичної допомоги хворим на туберкульоз. За оперативними підсумками пілотування моделі (6 місяців 2014 року) відривки від лікування вдалось знизити на 75%. Впровадження цієї

моделі (розвиток патронажної фтизіатричної служби, організація так званих “стаціонарів на дому”, залучення до лікування хворих на туберкульоз первинної медико-санітарної служби) дозволяє максимально наблизити якісну медичну допомогу до мешканців області, хворих на туберкульоз.

Завдяки фінансуванню всіх без винятку спеціалізованих протитуберкульозних закладів області із обласного бюджету, харчування хворих доведено до єдиних нормативів та складає близько 30 грн. на добу. В цілому на утримання протитуберкульозних закладів в 2014 році із обласного бюджету було виділено близько 176 млн. грн., отримано лікарських засобів за кошти Державного бюджету на загальну суму близько 6 млн. грн., за рахунок гуманітарної допомоги (Глобальний фонд) на суму – 8,2 млн. грн. Надано соціальної підтримки хворим на туберкульоз з метою формування прихильності до лікування за рахунок коштів місцевих бюджетів на суму близько 1,0 млн. грн.

Із впевненістю можна говорити, що в суспільстві утворився значний, причому досі не облікований та неконтрольований прошарок населення, який є небезпечним для оточуючих. Це безпосередньо впливає на виникнення, формування та стан груп ризику, що забезпечує постійне відновлення нових випадків захворювання на туберкульоз. Тому, туберкульоз, в першу чергу – проблема соціально-економічна і, за експертними оцінками ВООЗ, лише на 15% - успішність її вирішення залежить від медичних заходів.

На сьогоднішній день особливістю сучасного туберкульозу є наявність мікобактерій, стійких до хіміопрепаратів, що вразі ускладнює лікування хворих та погіршує прогноз хвороби. Для встановлення достовірної, репрезентативної інформації щодо стійкості мікобактерії туберкульозу до протитуберкульозних лікарських засобів в Україні, удосконалення схем лікування хворих на туберкульоз Дніпропетровська область впродовж 2013–2014 років взяла участь в проведенні епідеміологічного дослідження щодо хіміорезистентного туберкульозу. В області станом на 24 лютого 2015 року знаходиться 1400 хворих на хіміорезистентні форми туберкульозу.

26–27 лютого 2015 року в області проведено підсумкову нараду з епідеміологічного дослідження для східних регіонів України (Харківська, Запорізька, Донецька області) за участі представників Бюро ВООЗ в Україні (медичний спеціаліст з питань туберкульозу Бюро ВООЗ в Україні Славуцький Андрій), керівників Держслужби соцзахворювань (начальник управління протидії туберкульозу Держслужби України соцзахворювань Сакальська Ольга), представників Національної референт-лабораторії Національного інституту фтизіатрії та пульмонології України.

Проведене епідеміологічне дослідження насамперед дозволило підвищити кваліфікацію лікарів-фтизіатрів в напрямку хіміорезистентного туберкульозу, його діагностики та лікування. Результати, отримані в області ще раз довели високу якість діагностичних досліджень та достовірність роботи лабораторій туб служби області, високий професійний рівень лікарів – фтизіатрів та головне дозволили покращити доступ населення до діагностики туберкульозу, забезпечити належну якість надання медичної допомоги хворим на туберкульоз, хіміорезистентний туберкульоз.

До того ж 27 лютого в Дніпропетровській області стартував Місячник з нагоди Всеукраїнського дня боротьби із захворюванням на туберкульоз у 2015 році. В плані заходів Місячника заплановано вже звичні для мешканців області роботи виїзних флюорографі (по м. Дніпропетровськ – 27 виїздів, по м. Кривий Ріг – 37 виїздів, по м. Нікополь – 12, у Межівському районі – 11, у Васильківському районі – 24, у Дніпропетровському районі – 18, Магдалинівський район – 7 виїздів), всього 136 виїздів.

Разом із тим, у всіх без виключення лікувальних закладах працюють пункти збору мокротиння для обстеження на наявність збудника туберкульозу. В області для цього працюють 47 лабораторій I рівня (за 2014 рік кількість лабораторій, що мають проводити це вкрай необхідне, інформативне, доступне і недорого вартісне дослідження) за дозволом МОЗ України збільшено на 11 та у великих містах таких як Дніпропетровськ та Кривий Ріг, приведено у відповідність до нормативів, рекомендованих ВООЗ (1 лабораторія на 100 тис. населення).

Окремим заходом заплановано посилення охоплення флюорографічними обстеженнями за допомогою стаціонарних флюорографів лікарень населення, яке 2 і більше року не було обстежено на туберкульоз. В цьому напрямку працюють сімені лікарі та медичні сестри первинної медико — санітарної допомоги.

Також особу увагу під час проведення Місячнику приділено покращенню обстеження на туберкульоз, а вразі захворювання і лікуванню, громадян, тимчасово переміщених до Дніпропетровської області з східних окупованих території (зони АТО).

Національний Шевченківський день. Заповіти Великого Кобзаря

*Щовесни, коли тануть сніги,
І на рясті просяє веселка,
Повні сил і живої снаги
Ми вшановуємо пам'ять Шевченка.*

В історії назавжди залишаються імена, які з гордістю вимовляє, пам'ятає і шанує людство. У перші березневі дні ми знову згадуємо великого сина нашого народу – Тараса Шевченка. Щорічно, 9 березня, в день народження поета, і 10 березня, в день його смерті в Україні проходять “Шевченківські дні”.

Т.Г. Шевченко – велика і невмируща слава українського народу. В особі Шевченка український народ ніби злив усі свої найкращі духовні сили, всю свою велич, обравши його співцем своєї історичної слави і соціальної неволі, власних сподівань і прагнень.

“Він був сином мужика і став володарем у царстві духа. Він був кріпаком і став велетнем у царстві людської культури. Він був самоуком і вказав нові, свіжі і вільні шляхи професорам та книжним ученим”, – сказав Іван Франко.

Так, Шевченко за життя був і кріпаком, і солдатом, і в'язнем, та, в першу чергу, він був сином народу. Народ називав поета своїм батьком. Про нього склали легенди, пісні, вірші, та, мабуть, найвеличнішою з легенд є правдива історія життя Шевченкового, того життя, яке дало поетові горде право сказати: “Історія мого життя є часткою історії моєї Батьківщини”.

Шевченко як явище велике й вічне – невичерпний і нескінчений.

Т.Г. Шевченко – великий український поет, художник, мислитель. Народився 09 березня 1814 року в селі Моринцях на Черкащині. Залишившись сиротою (1825

року), малий Тарас був наймитом, школярем-козачком. У Петербурзі знайомиться з І. Сошенком, Є. Гребінкою, В. Григоровичем, О. Венеціановим, В. Жуковським, К. Брюлловим. Ці видатні митці здійснили викуп Шевченка з кріпацтва. Це сталося 22 квітня 1838 року. Після викупу з кріпацтва Тараса зарахували до Академії мистецтв. Незабаром він став одним із найулюбленіших учнів видатного російського художника Брюллова. А 1840 року виходить перший “Кобзар”. У 1843 році Шевченко нарешті приїхав в Україну. За кілька місяців він устиг побувати в багатьох місцях Київщини, Чернігівщини, Катеринославщини. Відвідавши Черкаси, Шевченко змальовує береги Дніпра, від старих людей записує пісні й перекази про старовину. Закінчивши Академію мистецтв (1845 року), він вирушив в Україну з наміром там оселитися. Знайшов роботу в Київській археографічній комісії та почав змальовувати й описувати історичні пам’ятки по всій Україні. Друге півріччя 1845 рік – це час творчих сил поета. Він написав твори “Кавказ”, “Єретик”, “Великий льох”, “Наймичка”, “І мертвим, і живим”, “Заповіт”. У Києві, познайомившись із М.Костомаровим, вступає до таємної політичної організації – Кирило-Мефодіївського товариства. За що 5 квітня 1847 року Шевченка заарештовано. Про жорстокість російського царя в ставленні до Шевченка свідчать аж чотири накладені на нього кари: заслання без терміну, заслання рядовим солдатом, заборона писати і малювати. Так синові України було обтяго творчі крила. Оренбург, Кос-Арал, Мангшлак – місця ув’язнення поета. Нарешті в серпні 1857 року Шевченка відпустили, і він три дні й три ночі плив на рибальському човні через Каспій, із Астрахані до Нижнього Новгорода на пароплаві. Цілий місяць поет милувався приволзькими пейзажами, багато читав, вів щоденник. Радісне почуття волі переповнює все ество вчорашнього солдата-каторжанина. Повернення Кобзаря до Петербурга вітали всі прогресивні сили країни. Автор хроніки Шевченкового життя Олександр Кониський з останньої його подорожі в Україну (1859 рік) робить такий висновок: “Подорож та... не підбадьорила йому духа. Навпаки, вона ще більш охмарила його: отрута тяжкого життя ще глибше розлилася по всьому організму...на кожному ступню. На Україні він бачив лихо... народ в ярмі, своїх рідних братів і сестер бачив на панщині, бачив, що “кругом неправда і неволя”. Заспокоїтися йому нічим було! Спочити нема де!..”

Останні дні життя поета були сповнені нестерпних мук: він тяжко дихав, не міг говорити. Вночі з 9 на 10 березня прибули телеграми з Харкова і Полтави, що вітали Шевченка з днем народження. Зрадивши, хворий подякував і сказав: “От якби додому, там би я, може, одужав”. Та 10 березня 1861 року Т.Шевченка не стало.

Спадщина Шевченка невичерпна та багатобічна. Геній Великого Кобзаря надзвичайно широкий, багатогранний. Літературна спадщина – це “Кобзар”, 9 повістей, п’єса “Назар Стодоля”, щоденник та листи. Його “Кобзар” - це книга, творена горем і сльозами, гнівом і надією. Але ж Т. Шевченко був не лише творцем геніального “Кобзаря”, а й драматургом, прозаїком, мислителем, істориком, етнографом, фольклористом і художником. Основна естетична платформа Т.Шевченка – правдиве зображення дійсності та висока художність, сміливе викриття антинародного ладу, активний гуманізм, впевненість у кращому майбутньому, заклик до визволення і побудови демократичної держави. Тарас Шевченко у своїй творчості відобразив саме ті думки і настрої, які були важливими в житті українців його часу. Про те, що його творчість знайшла відгук у серцях людей, свідчить те, що в другій половині XIX і на початку XX ст. чи не єдиною

книжкою у більшості сільських хат України був “Кобзар”, вірші з нього вчили напам'ять, за ним училися читати. В історичному розвитку України Шевченко — явище незвичайне своїм місцем у літературі, мистецтві, культурі. Походженням, становищем та популярністю Шевченко — виняткове явище також у світовій літературі. З 47 років життя поет пробув 24 роки у кріпацтві, десять на засланні, а решту — під наглядом жандармів. Великий вплив мала творчість Шевченка на літератури слов'янських народів (болгарського, чеського, польського та ін.), що був виразно помітним уже в другій половині XIX ст. Шевченкова поезія стала етапом і в розвитку української літературної мови. Шевченко завершив процес її формування, розпочатий ще його попередниками (Котляревський, Квітка-Основ'яненко, поети-романтики та ін.), здійснивши її синтез з живою народною мовою і збагативши виражальні можливості українського художнього слова. Революційна творчість Шевченка була одним із головних чинників формування національно-політичної свідомості народних мас України. Впливи Шевченка на різні сторони духовно-національного життя нації відчуються до сьогодні.

Життя і творчість великого Кобзаря є для нас своєрідним моральним кодексом, твори Шевченка роблять людей кращими, ласкавішими, доброзичливішими, бо вони вічно будитимуть у серцях людей великі, благородні почуття.

Шевченка справедливо називають поетом слова, пензля й співу. Під впливом його живописного слова в нашій уяві постають яскраві картини, образи, а саме слово звучить, як пісня. На тексти й мотиви “Кобзаря” сотні композиторів світу створили близько 500 творів. З появою “Кобзаря” наша література поповнилася ліричними та епічними віршами, громадянськими та інтимними творами, романтичними баладами і різними видами поем, поетичними памфлетами-інвективами, пейзажними зарисовками, посланнями та переспівами. У “Кобзарі” зображені минуле й сучасне українського народу, його історія та географія, побут і мораль. “Кобзар” - це енциклопедія народного життя, а його автор – народний поет. У невеликих за обсягом творах Т.Шевченко зумів охопити питання, що хвилювали всі народи. Шевченко – “це голос душі українського народу, його крик, сльоза, стогін і разом з тим поклик гніву” (Б. Нушич). Увібравши в себе душу народу, його духовну велич і красу, продовжуючи справу, розпочату Котляревським, великий Кобзар підніс цю красу народну на найбільшу височінь. Не дивно, що твори Кобзаря перекладені всіма слов'янськими мовами, а також грузинською, вірменською, казахською, узбекською, німецькою, англійською, французькою, японською, в'єтнамською та багатьма іншими мовами.

Народ оцінив поета своїми прислів'ями, а саме: “Шевченко для людей – це безсмертний Прометей”; “Шевченкові думки переживуть віки”; “Хто з Шевченком знається, той розуму набирається”; “Хто Шевченка прочитав, той багатший серцем став”.

*Живи, поете, в бронзі і граніті,
Живи, поете, в пам'яті людській,
Живи в піснях, живи у «Заповіті»,
У слові праведнім, у славі віковій.*

Неперевершений світоч української культури, геніальний поет, художник, мислитель Тарас Григорович Шевченко відомий в історії України як непохитний борець за її державну незалежність та політичну самостійність, за повне визволення українського народу від національного й соціального гноблення. Його пройняті

демократичними ідеями твори набули популярності серед громадськості та широких народних мас. Тарас Шевченко піднісся до вершин людського духу, до вершин вселюдської любові, бо був найбільшим патріотом України, заповідав нам любити свій народ, плекати свою культуру.

Заповіт – це висловлення останньої волі людини. Заповіт митця – ліричний твір, в якому той висловлює своє бажання не лише особистого, а й громадського, суспільно-політичного характеру. Тарас Шевченко мріяв бачити Україну вільною і незалежною. У картинах і мріях він малює повну єдність чарівної природи і життя її трударів.

Вірш “Заповіт” (“Як умру то поховайте”) - послання-“заповіт” Тараса Шевченка, написаний 25 грудня 1845 року в Переяславі. Вірш є своєрідним гімном визвольної боротьби українського народу, мав і має великий вплив на українську культуру. Зразу після створення “Заповіт” пішов у люди: його переписували в десятках і сотнях примірників, передавали з рук у руки, вивчали напам'ять. Сьогодні вірш покладений в основу музичних творів багатьох композиторів (понад 60 музичних інтерпретацій “Заповіту”), активно вживається в культурному житті, перекладений близько 150 мовами народів світу.

“Заповіт” — квінтесенція всієї творчості Шевченка. У ньому сфокусовано провідні ідеї, мотиви й образи гнівної музи поета-борця. Увесь твір звучить як пристрасна промова революційного трибуна, звернена до народу. Це – унікальний твір, адже українська і світова культура не знала досі такої глибокої, емоційної поезії, в якій письменник висловив би всі свої болі і мрії і дав би установки нащадкам. “Заповіт” пронизано надзвичайної любов'ю до України, чарівним патріотичним пафосом. Шевченко передав ніби свою останню волю в цій поезії. У “Заповіті” Шевченко звертається до свого народу: він закликає до дій. Думка, передана автором в творі надзвичайно глибока. Поет закликав повстати проти старого життя, старого громадського порядку, старих проблем. Це заклик насамперед будувати нову Україну, в якій не буде місця несправедливості, зрадництва, знущанням над простим людом. Все своє життя Шевченко найбільше хотів побачити український народ вільним, а саму Україну - незалежною. Тарас Шевченко закликає всіх українців жити у злагоді, разом відновити справедливість, разом обороняти свою рідну землю від зла. Шевченко вірить у свій народ, у його непереможну силу, у щасливе майбутнє України. Т.Шевченко звертається до майбутніх поколінь, він ніби переноситься в нове суспільство, в якому не буде неволі й рабства. Нову сім'ю народів поет називає великою і вільною. У “Заповіті” звучать нотки й суму, й гордості, а найбільше - віри в перемогу, в те, що завтрашній щасливий день неодмінно настане, а щастя прийде. Мрії великого Кобзаря збулися. Україна стала вільною, незалежною державою, а поезія Кобзаря відновлює моральні сили людей, змушували продовжувати боротьбу, тобто продовжувати жити.

200-річчя від дня народження Михайла Вербицького

Михайло Вербицький народився 04 березня 1815 року у священничій родині у селі Явірнику Руськім, розташованому неподалік “західного бастіону” українських

земель — міста Перемишль. Раннє сирітство привело його під опікунське крило родича, видатного церковного і культурного діяча, перемиського єпископа Івана Снігурського (1784 — 1840 років). Вербицькому пощастило: на той час Перемишль заслужено зажив слави важливого центру українського духовного життя, що було пов'язане з діяльністю відомих просвітителів Івана Могильницького, Йосифа Левицького, Івана Лаврівського та ін.

Сам Іван Снігурський активно поширював українське слово, заснував у Перемишлі друкарню, сприяв появі шкільних навчальних посібників, фольклористичних збірок. Засновані за його ініціативою у 1818 році дяковчительський інститут, а згодом, у 1828 році, — кафедральний хор і музична школа при ньому стали справжніми осередками вокально-хорової культури і кузницею музичного професіоналізму на землях Західної України.

Саме в тих осередках щедро музикально обдарований юний Михайло Вербицький одержав початкові музичні знання. Втім, щодо облаштування свого майбутнього, він пішов шляхом, уторованим більшістю представників галицької інтелігенції: вступив до Львівської греко-католицької Духовної семінарії. Це був заклад закритого типу з суворою дисципліною і системою навчання, чітко регламентованою церковними потребами.

Проте нові демократичні віяння, ідеї національного відродження, які міцніли в народі, проникли й за мури семінарії, захопили думки й серця її вихованців. Не випадково саме тут у 30-х роках ХІХ століття розпочав свою літературну діяльність Маркіян Шашкевич — талановитий поет, фундатор національного духовного та літературного відродження Галичини. Одночасно з Вербицьким навчалися відомі пізніше культурні та громадські діячі: письменники Микола Устиянович, Антон Могильницький, Рудольф Мох, композитори Іван Лаврівський, Петро Любович та ін. Таке непересічне оточення, певна річ, не могло не впливати на світоглядні позиції майбутнього співавтора українського гімну.

Виявилося, що богословські науки не надто приваблювали темпераментного й життєрадісного юнака, яким був Михайло Вербицький. Через різні дисциплінарні провину, перипетії особистого життя і, як наслідок, — кількаразове відрахування із закладу — семінарське навчання продовжувалось з перервами. Лише 1850 року Вербицький одержав сан священника. Через деякий час, у 1856 році, він став парохом церкви у селі Млини неподалік Перемишля, де проживав до самої смерті 19 грудня 1870 року.

Паралельно розгортався інший — головний напрямок його життя. Вербицький був одержимий музикою, прагненням віддати свій музичний талант народові. Перебування в семінарії не відірвало його від музикування, передусім хорового мистецтва. Адже воно традиційно плекалося в українських церквах, а отже, й входило до переліку богословських дисциплін. До того ж, дух суспільного оновлення позначився і на ставленні семінаристів до церковного співу.

Вербицький став на чолі ентузіастів хорового багатоголосся, котрі прагнули опанувати складні духовні композиції, зокрема величні святкові твори Дмитра Бортнянського і активно протистояли намаганням консервативної клерикальної верхівки, яка намагалася будь-що зберегти аскетичне одноголосся церковних наспівів. А ще, перебуваючи в семінарії, Михайло Вербицький (звісно, потай) навчився майстерно грати на гітарі, і це дало йому можливість у підручних

“гітарних зошитах” записувати зразки музичної класики, а також ескізи власних композицій.

Вербицький узагалі дуже серйозно ставився до своїх музичних уподобань. Він не лише самотужки поповнював музичні знання, а ще й дістав добру школу в чеських музикантів, які працювали у Перемишлі: спочатку в Алоїза Нанке, а згодом у відомого теоретика, композитора й органіста Франца Лоренца (1805 – 1883 років).

Проте найбільше посприяла фаховому зростанню Вербицького його різнобічна композиторська практика. Причому у творчості своїй він керувався не лише зрозумілим і природним прагненням мистецького самовияву, а передусім — потребами тогочасного культурного життя, на які чуйно рагував.

Михайло Вербицький почав писати музику ще в юнацькі гімназійні роки. Першими його композиціями були церковні твори. До духовної музики, котра мала в Україні багатющі й міцні традиції та щонайширше застосування, він звертався впродовж усього свого життя. У творчому доробку М.Вербицького є Літургії, окремі частини богослужбних піснеспівів для чоловічого і мішаного складу хорів тощо.

Відчутне бажання композитора підкреслити красу православного обряду, перенести й на галицький ґрунт засоби багатоголосого письма, репрезентованого здобутками Дмитра Бортнянського. А ще — наповнити церковний спів щирістю й ліричною теплою, притаманними романтичному стилю ХІХ століття.

Доступна, звернена до людської душі, спроможна піднести молитовний настрій, духовна музика Вербицького набула широкої популярності. Його твори співали у великих храмах і скромних сільських церквах. Безліч разів переписані від руки різними регентами, вони часто втрачали своє авторство і вважалися народними. І нині духовні композиції Михайла Вербицького можна почути як з концертної сцени, так і під час церковних богослужінь.

Утім, вирішальне значення для становлення й розвитку Михайла Вербицького як композитора-професіонала, тісно пов'язаного з громадським життям, мала його участь в організації перших українських аматорських театральних вистав у Перемишлі впродовж 1848 – 1850 років, а пізніше — постійна співпраця з Народним театром товариства “Руська Бесіда”, відкритим у Львові 1864 року.

Як відомо, саме театральний рух відіграв величезну роль у національному відродженні Галичини. Зі сцени зазвучала звична й дорога серцю народна мова; постановки п'єс І.Котляревського, Гр.Квітки-Основ'яненка та інших наддніпрянських авторів зміцнили культурні зв'язки між розділеними державним кордоном землями Східної і Західної України; поживавилась власна літературна і перекладацька діяльність галицьких митців.

Композиторська спадщина Вербицького охоплює музику до десятків театральних творів різних жанрів — водевілів, народно-побутових оперет, мелодрам. Серед них “Жовнір-чарівник” (за І.Котляревським), “Гриць Мазниця” (за Ж.Б.Мольєром), “Козак і охотник” (за А.Коцебу), “Проциха” (переробка польської п'єси І.Танського, здійснена Ю.Желихівським), “Верховинці” (за Ю.Коженьовським) та ін. Центральне місце посідає мелодрама “Підгіряни” на текст І.Гушалеви́ча. Розгорнута музична драматургія, наявність монологічних арій, великі хорові епізоди впритул наближають цей твір до оперного.

Виразним національним колоритом позначені так звані симфонії Вербицького — оркестрові твори, типу ранньо-класичних оперних увертюр, що належать до перших зразків української симфонічної музики.

Є у Вербицького й масштабні вокальні композиції. Цикл хорів “Жовнір”, об'єднаних спільною тематикою, за своїм змістом і структурою наближається до кантатно-поемного жанру. А написана для подвійного хору (мішаного і чоловічого), соліста і симфонічного оркестру кантата “Завіщане” (“Заповіт”) — масштабна епічна інтерпретація священних слів Тараса Шевченка — належить до найвидатніших творів М.Вербицького і перших зразків музичної шевченкіани в Галичині.

Та чи не найбільшу популярність принесли Вербицькому світські хори, їхнє виникнення, як і все інше у творчій біографії композитора, спричинило “соціальне замовлення”, тобто суспільні запити й потреби. У Галичині ХІХ століття серед різних прошарків населення — міщан, інтелігенції, священничих родин — панував справжній культ хорового співу. Співали скрізь: у побуті, під час різноманітних товариських зустрічей та зібрань, святкових концертів. Особливо популярними були чотириголосі чоловічі “квартети” на кшталт німецьких молодіжних патріотичних або ж застольних пісень (Liedertafel).

Однак українського репертуару такого типу катастрофічно бракувало. Крім обробок народних пісень, існували лише лічені одиниці оригінальних авторських “квартетних” творів. М.Вербицький, як людина вельми товариська і чуйна до запитів молоді, активно взявся заповнити цю репертуарну нішу. Його численні хори на вірші українських поетів, де ліричні мотиви (“До зорі” на текст І.Гушалевича, “Жаль” на вірші В.Шашкевича, “Поклін” на текст Ю.Федьковича та ін.) межують із заклично-патріотичними (найбільш показовий серед таких “На погибель”, або “Тост до Русі” на текст В.Стебельського) одразу стали улюбленими і широко виконувалися.

Для композиторського стилю Михайла Вербицького властиве було поєднання загальноєвропейського із національно специфічним. За таким же принципом створено й пісню-хор на слова Павла Чубинського “Ще не вмерла Україна”. Її поява у творчому доробку композитора не була випадковою. Зміст вірша повністю відповідав світоглядним позиціям і творчій ментальності Вербицького — митця-патріота. До того ж виникнення цієї пісні (подібно як і кантати “Заповіт”) безпосередньо пов'язане з потужною хвилею патріотичного піднесення, що прокотилася по всій Україні під впливом віщого слова Тараса Шевченка. Цьому сприяв і певний збіг обставин.

Ясна річ, бунтівний антиімперський вірш Павла Чубинського не міг бути опублікований у Росії. Вперше він побачив світ, як уже було сказано, 1863 року, без авторського підпису, у львівському літературно-політичному віснику “Мета” (№4, с 271—272), де відкривав добірку вміщених тут поезій Тараса Шевченка — “Сидячи в неволі” (“Лічу в неволі”), “Мені однаково”, “Н.Костомарову” (“Веселое сонечко ховалось”), “Завіщане” (“Заповіт”). Тож не дивно, що “Ще не вмерла Україна” довгі роки сприймалася галицьким середовищем, в тому числі, очевидно, й Михайлом Вербицьким, як твір Великого Кобзаря. Тим більше, що за духом і навіть лексичними зворотами вірш цілком відповідав поетичній манері геніального співця українського народу.

До наших днів дійшов автограф пісні “Ще не вмерла Україна”, написаної Вербицьким для голосу в супроводі гітари. Він зберігається у відділі рукописів Львівської Наукової бібліотеки ім. В.Стефаника (фонд Якубовича, № 10, п.1). Але немає сумніву, що приблизно одночасно був створений і хоровий варіант твору:

адже саме з хоровою версією пов'язані всі відомості про його входження у виконавське життя.

Вперше пісня пролунала у 1864 році в селі Млини, де довго жив і працював автор музики. Музичний текст вперше побачив світ у 1885 році в збірці “Кобзар”, полонивши широкі кола громадськості. Рукописний текст “Ще не вмерла Україна і слава і воля”, слова і музика зберігається у науковій бібліотеці імені Стефаніка.

Саме як національний гімн “Ще не вмерла Україна і слава і воля” визначили Іван Франко, Леся Українка, українські громади в різних куточках світу.

Спочатку “Ще не вмерла Україна” існувала як вірш, що виник у наддніпрянській Україні, а піснею-гімном став у Галичині, де вже були певні традиції створення патріотичних пісень. Цей гімн був особливо поширений через те, що його автори – наддніпрянець і галичанин, що підкреслювало соборність українських земель.

Пісня-гімн “Ще не вмерла Україна” вийшла за рамки української поезії, на початку 20 ст. її переклали кількома іноземними мовами.

Слова і музика пісні надихали і досі надихають борців за рідну Україну. Гімн “Ще не вмерла Україна” не залишав людей байдужими, хвилював їхні душі, зачіпав за живе.

Нове життя гімну на початку 20 ст. та офіційне визнання пісні “Ще не вмерла Україна” Державним Гімном незалежної України

Нове життя гімну почалося з часу утворення незалежної Української держави в січні 1918 року Пісня “Ще не вмерла Україна” звучала як національний гімн при УНР, ЗУНР, Гетьманаті, Директорії. Але державне затвердження вона одержала лише 15 березня 1939 року – як гімн Карпатської України.

Ця держава проіснувала не довго. Разом з її занепадом гімн був заборонений Угорським урядом, так само, як і понад 70 років у Радянській Україні.

Пісня “Ще не вмерла Україна” воскресла з Народним Рухом України. Прилюдно вона прозвучала в Борисполі над могилою Павла Чубинського наприкінці 1989 року.

З 17 вересня 1991 року Українське радіо розпочинає свої передачі виконанням пісні-гімну “Ще не вмерла Україна”, а 05 грудня 1991 року вона вперше прозвучала на засіданні Верховної Ради України, присвяченому підсумкам всеукраїнського референдуму та виборам Президента нашої держави, у виконанні ушлявленого хору імені Верьовки.

Так гімн, створений двома синами розділеної імперіями України, повернувся до пісенної скарбниці народу.

15 січня 1992 року, Президія Верховної Ради затвердила музику до пісні П.Чубинського і М.Вербицького “Ще не вмерла Україна”, як Державний Гімн України. Слова Державного Гімну України передбачалося затвердити окремим законом. У зв'язку з цим було оголошено конкурс. Статусу Державного Гімну України твір Вербицького набув 6 березня 2003 року. У статті 1 Закону “Про Державний Гімн України” записано, що Державним Гімном України є національний Гімн на музику М.М.Вербицького зі словами першого куплету та приспіву П.П.Чубинського. Конституція України затвердила статус пісні як офіційного державного музичного символу.

За музичним стилем пісня-хор М.Вербицького є типовим зразком ранньоромантичної творчості, де класичне гомофонне чотириголосся, чітка мажоро-

мінорна система органічно поєднуються з аціональними мелодичними елементами та властивими для українських фольклорних наспівів, старовинних кантів і псалмів інтонаціями, кадансами, ліризованими мелодичними зворотами. Все разом надає музиці піднесено врочистого і водночас щирого, задушевного характеру.

Творча спадщина Михайла Вербицького — одне з найцінніших надбань української культури. Він належить до яскравих представників національної композиторської школи, що сприяли . в XIX столітті активному духовному злету українського суспільства.

Ще за життя Вербицький здобув визнання як талановитий музикант, творець улюблених і добре знаних хорів, солоспівів, популярної театральної музики. М.Вербицького високо поцінювали чільні діячі української культури, зокрема Іван Франко. А один з найавторитетніших і прославлених митців України композитор Станіслав Людкевич 1934 року відзначав: “Вербицький для нас є не тільки музикантом, а й також символом нашого національного відродження в Галичині”.

Михайло Вербицький, певно, не знав, що такою популярною стане пісня “Ще не вмерла Україна”. Бачив Україну єдиною державою, а не поділеною на східну і західну.

У 20-х роках на могилі М.Вербицького поставили пам’ятник, який у своїй верхній частині по боках нагадував два нерозквітлі бутони, які символізували, мабуть, що не до кінця розквітнув талант композитора. На цементній оправі пам’ятника вибито прізвище і роки життя М.Вербицького. Згодом дописали: “Автору Гімну України”.

Михайло Вербицький був справжнім народним композитором, котрий не лише тонко відчував настрої та мрії громадськості, а й умів своєю музикою збуджувати світлі, піднесені почуття. Саме цим пояснюється величезна популярність його творів, і в першу чергу найславетнішого — пісні-хору “Ще не вмерла Україна”.